

COMPROMÍS AMB I PER A LA PETITA INFÀNCIA

Febrer de 2015

L'11 de novembre de 2012 el Col·lectiu de Mestres i educadores de les Escoles Bressol i Serveis Complementaris de l'Ajuntament de Barcelona presentava un manifest que reclamava a l'Administració millorar i estendre la xarxa d'escoles bressol i serveis complementaris públics, rebutjant qualsevol forma de privatització i externalització. Des de llavors fins ara s'han recollit més de 50.000 signatures en contra de les mesures adoptades pel Govern municipal; s'ha elaborat un document desmuntant tots i cadascun dels arguments que l'Institut Municipal d'Educació, amb el regidor Gerard Ardanuy al capdavant, va presentar com a Noves Mesures Organitzatives, i hem anat denunciant constantment tot el que està representant per als infants i les famílies aquest canvi de model. Totes aquestes accions i decisions han estat plenament ignorades.

Ara tornem a posar damunt la taula la necessitat que els drets de l'infant siguin respectats amb dignitat i, es tingui en compte la realitat complexa que moltes famílies de la ciutat de Barcelona viuen per tal de continuar oferint la possibilitat d'accedir a uns espais per a la petita infància de caràcter públic amb unes condicions òptimes allunyades de la vulneració dels mínims que estem vivint.

En aquest document que presentem volem anar definint el que considerem imprescindible per als serveis d'atenció a la petita infància de la ciutat de Barcelona. De fet, el que considerem imprescindible per a qualsevol espai per a la petita infància de Catalunya.

Un document que s'ha construït durant mesos amb grups de treball formats per famílies, mestres, educadors de suport, cuineres i personal de neteja, de manera participativa i oberta. Fet que respon a una manera d'entendre la participació en els processos democràtics, i que l'educació en general i l'escola en particular, han de propiciar.

Reclamem que aquells qui volen ser representants dels ciutadans a l'Ajuntament de Barcelona, adquireixin un compromís sincer i real amb la petita infància i acullin aquest document en el seu programa electoral i en la seva política diària.

L'infant i el dret a l'educació

L'educació, en una societat democràtica, a més de ser un dret recollit a totes les normatives vigents, és un recurs per construir una societat cohesionada i justa, i, per a fer-ho possible, l'educació pública ha de ser l'eix principal. Els primers anys de vida són fonamentals en el desenvolupament de les persones, i l'educació infantil és un dels millors camins per afavorir-lo. L'UNICEF proclama que les decisions que es prenen i les activitats que es realitzen en nom dels nens i nenes de la petita infància, influeixen no solament en la manera com els infants es desenvolupen, sinó també en la manera com els països progressen. **Invertir en una educació infantil de qualitat possibilita una societat més equilibrada i sostinguda que continuï estenent el seu benestar a la globalitat.**

Les escoles bressol municipals tenen un llarg recorregut i han estat un referent pedagògic en el món de l'educació infantil. Inicialment varen sorgir com a resposta social i aportació educativa en l'atenció als infants més petits, en un moment històric de notable incorporació de les dones al món del treball retribuït. Col·lectivament, hem anat construint un model municipal que concep un infant capaç; un model que atén la diversitat i les diferents realitats socials i, que vetlla per oferir escoles obertes amb la participació i el diàleg de les famílies. Les escoles bressol i els serveis complementaris ofereixen als nens i a les nenes de la ciutat, un conjunt d'atencions i experiències ajustades i riques per un creixement saludable físic, emocional, social i intel·lectual, compartint l'atenció amb les famílies.

Amb el nou model on s'estan vulnerant els mínims imprescindibles. Estem essent testimonis de les desigualtats que s'estan generant per motius econòmics, i de la pèrdua d'unes condicions de qualitat que permetin acompanyar l'infant amb la cura i el temps que mereix.

Professionals, comunitat educativa i Administracions, malgrat els conflictes i les dificultats, durant més de trenta anys hem pogut fer palès que qualitat és coneixement i respecte per aquest cicle, és formació i innovació i, sobretot, dotació de recursos humans i econòmics per dur a terme el projecte d'educació del 0-3 com a primer cicle de l'educació infantil dins l'estructura del sistema educatiu.

L'etapa de 0 a 3 anys és on s'assenten les bases cognitives, socials i emocionals, precursors del desenvolupament dels futurs aprenentatges i les habilitats necessàries per a l'adaptació al món que ens envolta (Prior, V.; Glaser, D. 2006). La seguretat, l'afecte, l'estabilitat, la regularitat i el coneixement que l'adult té de l'infant faciliten que aquest tingui interès per a explorar, descobrir, relacionar-se, aprendre a aprendre.

El nou model que es va implantar el 2012 concretat en un augment de ràtios, la reducció de les hores de les educadores de suport i l'externalització de tres escoles bressol demostra que hi ha un desconeixement d'aquesta etapa, i un poc reconeixement a la tasca dels professionals que hi treballen.

L'augment de ràtios justificat per part de l'Ajuntament com una oportunitat d'augmentar les places, es va desmuntant amb la realitat de 9 grups tancats en diferents escoles bressol de la ciutat i amb les constants altes i baixes d'infants que estem vivint a les escoles.

La realitat econòmica de moltes famílies d'uns barris determinats està limitant les seves opcions a accedir a una escola bressol o espai familiar, precisament quan més ho necessitarien per poder sortir a trobar una feina. És més, moltes famílies s'estan veient obligades a triar entre pagar l'escola bressol o deixar de treballar.

L'Ajuntament ha convertit les escoles bressol en un bé escàs, només per aquells que la poden pagar, i les ha retornat en concepte a quelcom assistencial allunyat del dret de l'infant a l'educació.

L'infant i la família tenen dret a un espai educatiu fora de la llar, per a socialitzar-se, per crear xarxa, per fer amistats, per compartir vivències i experiències, per complementar, per donar oportunitats,...

La responsabilitat municipal és oferir una bona xarxa de serveis per a la petita infància amb unes condicions que afavoreixin la igualtat d'oportunitats, l'equitat i la justícia social. És per això que proposem aprofitar els espais públics, com les escoles bressol, per oferir serveis complementaris dins la singularitat de cada territori.

Dins d'aquest escenari social on les dificultats familiars d'atendre les necessitats de criança dels seus fills i filles augmenten com a conseqüència de la situació actual que vivim, les polítiques d'actuació respecte a l'atenció de la petita infància i les seves famílies han de fer èmfasi principalment en:

- La universalitat del servei, garantint places per a tots els infants, com passa en el parvulari.
- La gratuïtat del servei.
- L'alta qualitat tècnica i educativa.

A més, els qui treballem amb i per la petita infància, coneixedors que hi ha informes que ens avalen, sol·licitem:

- **Adequació de les ràtios adult i infant**

Som conscients de la necessitat de places d'escola bressol a la ciutat de Barcelona, però l'experiència ens demostra que s'han de crear amb unes condicions òptimes. A partir dels Objectius establerts per la Xarxa d'atenció a la Infància de la Comissió Europea l'any 1996, proposem:

- Lactants (4 mesos a 1 any): 6 infants
- Caminants (1 a 2 anys): 8 infants
- Grans (2 a 3 anys): 15 infants

- **Augment dels Professionals**

El model d'excel·lència educativa de Escoles Bressol Municipals desenvolupat fa anys permetia atendre adequadament les demandes educatives i les necessitats bàsiques de l'infant. El nostre objectiu és poder oferir una relació de qualitat adult i infant, per tant proposem:

- La incorporació a l'Institut Municipal d'Educació del suport educatiu per tal d'establir un nou model de parella educativa.

- **Temps d'equip**

El treball en equip i el temps de gestió per a planificar, dissenyar i programar ha de formar part del projecte educatiu de l'Institut Municipal d'Educació i ha de poder potenciar-se dins les hores de gestió que s'hi contemplin. Per això, proposem:

- Ampliar les hores de gestió setmanals de les quals disposem actualment per a la preparació d'informes, trobades amb famílies, preparació d'espais i materials...

- **Recursos per a l' Atenció a la diversitat**

L'atenció a la diversitat és un tret d'identitat de les Escoles Bressol Municipals, i així ha de continuar sent, però es necessiten unes condicions i recursos adients perquè aquesta atenció es consideri de qualitat.

Proposem:

- Proporcionar les hores de suport necessàries segons les necessitats de l'infant, per tal d'afavorir la inclusió en unes condicions de dignitat i respecte.
- Facilitar material concret i específic per atendre les diferents necessitats, i poder potenciar el seu desenvolupament.
- Els professionals que tenen cura d'un infant amb NEE haurien de rebre una formació específica sobre les necessitats d'aquell infant.

L'educació de 0 a 3 anys. Els serveis per a la petita infància

El dret a l'educació de l'infant de 0 a 3 anys passa per la possibilitat de poder accedir a diferents espais educatius d'acompanyament, ja siguin Espais Familiars o Escoles Bressol.

L'espai familiar i el programa *Ja tenim un fill* són serveis que acullen a les famílies amb infants de 0 a 3 anys amb l'objectiu principal d'acompanyar i donar suport als processos de criança. Són espais de trobada i socialització on els infants, acompanyats per un adult referent, poden relacionar-se amb els fills i filles d'altres famílies, afavorint l'intercanvi d'experiències entre els diferents progenitors, entre aquests i els professionals del servei, entre els professionals i els més petits,...

Principalment, són espais d'interrelació social i educativa on l'experiència de criança i educació de la família es comparteix d'una manera saludable, creant una xarxa de suport recíproca i, enfortint les competències de les famílies.

Per altra banda, afavoreixen les relacions positives, compartint experiències i fomentant relacions i ajuda mútua que a vegades continuen fora dels serveis.

El funcionament, l'organització i la metodologia volen transmetre uns valors relatius al respecte, cooperació, solidaritat, responsabilitat i confiança en la pròpia competència familiar, donant protagonisme a totes les persones que en formen part.

Les famílies necessiten sentir-se acompanyades i trobar un context de suport social i comunitari per tal de donar resposta a les diverses necessitats que sorgeixen com a conseqüència de les vivències relacionades amb la cria i cura dels més petits. Perquè la criança és un procés complex des del punt de vista emocional.

Per tant, els objectius principals dels espais familiars fan referència a:

- Afavorir les relacions de vincle i permetre un aprenentatge cada vegada més autònom de l'infant.
- Crear escenaris de suport comunitari a la família per augmentar el seu benestar social.
- Fomentar processos de reflexió col·lectiva davant les dificultats derivades de la criança dels més petits en la identificació de les diferents necessitats, tan a nivell familiar com dels infants.
- Aportar l'experiència de professionals experts que acullin i acompanyin a les famílies en un entorn d'interrelació social i educativa, ajudant a enfortir els vincles emocionals i la superació d'obstacles.
- Fomentar el treball grupal com a dinàmica indispensable dins d'un espai compartit, comunitari i amb normes de convivència.

La finalitat dels serveis complementaris de la ciutat de Barcelona ha de descansar en polítiques netament educatives i socials, no merament assistencialistes. És per això que l'accessibilitat i millora dels espais familiars depenen especialment de:

- Una bona definició de les polítiques públiques que gestionen el servei.
- Desenvolupar criteris d'actuació compartits, amb la definició clara de sistemes de treball i gestió que facilitin la presa de decisions coherents i de referència general.
- Potenciar una sistema clar d'espais familiars públics.
- Un model d'organització netament públic, sense la possibilitat de gestions externes o d'ordenació privada.
- Fomentar la creació de més espais familiars que donin resposta a la demanda social.

- Assegurar la participació de les famílies ens els espais de gestió i decisió per tal que la seva veu sigui escoltada, i per tant, poder respondre realment a les seves necessitats.
- Millorar les infraestructures dels espais adreçats a l'atenció de la petita infància i concretar l'ús i forma d'organització del mateix.
- Augmentar el suport als professionals que treballen als espais familiars i augmentar el numero de personal que atenen a les famílies.

La gestió del sistema públic

Actualment les Escoles Bressol Municipals de Barcelona tenen el personal de cuina, neteja i suport educatiu externalitzat. Això implica una relació laboral amb tres empreses diferents que dificulta la gestió. A banda, dins la xarxa de pública ja hi ha tres escoles bressol externalitzades en la seva totalitat.

En la nostra concepció d'un servei públic s'hi ha de contemplar:

- la titularitat del centre
- el finançament amb fons públics
- la gestió directa per part de l'Ajuntament
- la relació laboral pública, de totes les persones que hi treballen

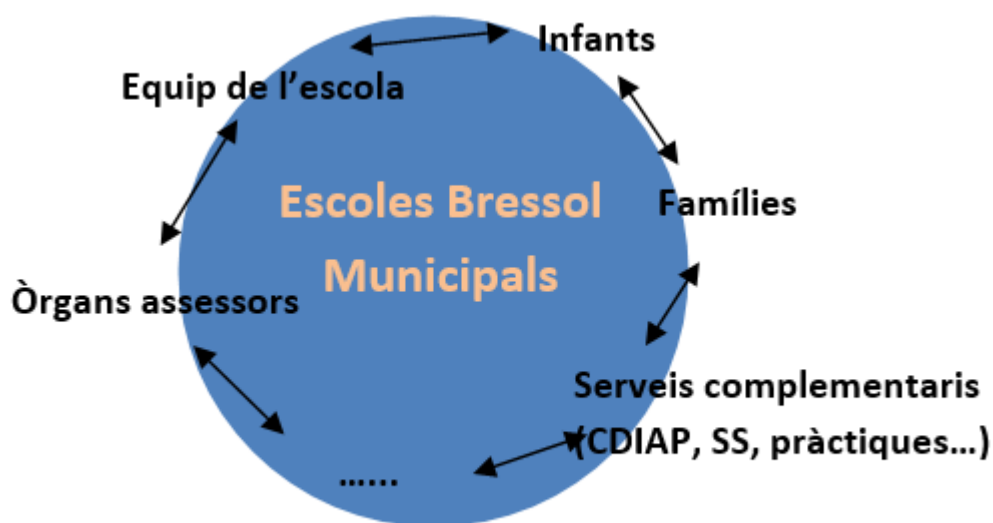
Entenem les Escoles Bressol i els Espais Familiars des de l'estabilitat dels equips educatius conformats per totes les persones que treballen a l'escola (educadores, personal de cuina i neteja) en una relació d'igualtat. Volem consolidar equips tenint una estructura fixa, forta, arrelada, i no amb un alt percentatge de personal interí que genera projectes educatius inestables i dèbils per la constant pressió del futur.

Volem recuperar el model únic de gestió directa de les escoles bressol municipals amb la voluntat que l'Administració assumeixi de nou la seva responsabilitat directa vers la petita infància.

Volem i creiem indispensable formar entre tots una societat més justa, més solidària, més plural i apostant pel futur dels infants.

Canvi de model

L'estructura actual que envolta els serveis municipals per a la petita infància en particular, i l'educació en general, és de relacions jeràrquiques. Caminant cap a la democratització de l'educació, el primer que hem de fer és canviar aquesta estructura i reconvertir-la en una estructura transversal o circular on tots estiguem al mateix nivell, on cadascú té una funció però no una categoria, i on s'estableixin relacions d'igualtat. Així mateix la transparència ha de ser el valor de l'Institut Municipal d'Educació vers les escoles i les famílies.

- **Família, escola**

El Currículum de primer cicle d'Educació Infantil recull:

"És necessari respectar i acollir els diferents valors familiars, conèixer i acceptar les diverses pràctiques educatives, no per limitar-se a aquestes pràctiques sinó per, a partir del que és conegut i familiar per a l'infant, ampliar les seves experiències incorporant nous aspectes i vivències".

"No es pot pretendre que els infants incorporin conductes de cooperació i col·laboració si aquests valors no estan presents en el tracte diari entre persones educadores, ni amb les famílies. Quan es descriu la llar d'infants com una xarxa de relacions en què el benestar d'uns condiciona el benestar dels altres, precisament es fa referència a la interdependència que regula les relacions entre els seus protagonistes, infants, famílies i personal educador".

Per a poder dur a terme el que ens diu el currículum és imprescindible que disposem de temps de qualitat per a poder atendre les famílies i fer un veritable camí en comú. Amb les darreres mesures implantades a les escoles bressol, aquestes relacions s'estan veient deteriorades.

Entenem que la participació a l'escola és formar part d'una comunitat amb un objectiu comú, amb uns espais de participació real on es puguin prendre decisions conjuntes i acords compartits. I per tant, cal replantejar l'AMPA i el Consell Escolar perquè realment siguin òrgans de participació i decisió democràtica.

- ***Equip educatiu***

"El treball en equip és el que garanteix la coherència educativa del centre, i de tots els seus membres, tant pel que fa al tracte amb els infants com a la relació amb les famílies, les propostes educatives, i, en definitiva, l'organització i el funcionament global del centre" (Currículum i orientacions educació infantil primer cicle; ed. Juliol 2012).

No obstant això, que un equip de persones esdevingui un equip, demana temps i dedicació conjunta. Temps per a reflexionar, per decidir, i avançar conjuntament, per formar-se, per anar perfilant la línia educativa, per pensar, per reunir-se, per decidir...

Les reunions periòdiques en que participen les persones educadores i, quan s'escau, el personal de cuina i neteja, permeten reflexionar sobre el dia a dia, però també serveixen per establir criteris, consensuar objectius i actuacions, arribar a acords i compartir significats.

"Així mateix la formació permanent, ja sigui mitjançant cursos en el mateix centre o bé assessoraments en els quals participa el conjunt de membres de l'equip, permet aprofundir en els diferents aspectes que configuren la intervenció educativa i avançar conjuntament en una mateixa direcció". (Currículum i orientacions educació infantil primer cicle; ed. Juliol 2012).

Entenem que un equip és un grup de persones organitzat per a un objecte determinat. Grup format per tots els professionals que participen a l'escola (educadores, cuineres, feineres, educadores de suport) on tots tenen un paper

imprescindible, on tots són escoltats i reconeguts, on el debat, la discussió i la formació són els motors de l'engranatge.

L'atenció de qualitat als infants ha de ser la prioritat dels projectes educatius, dedicant tots els recursos humans a assolir aquest objectiu. L'augment de les tasques burocràtiques, de vegades fiscalitzadores (bonificacions, controls de qualitat, etc...) està creant un perfil de direcció més vinculat a l'administració de despatx.

L'agilització d'algunes gestions, i la centralització d'algunes tasques administratives i econòmiques que condicionen la relació família-escola podrien ser assumides pel mateix IMEB. És per això, que entenem un equip on la figura de la direcció administrativa es converteix en coordinació pedagògica, en un projecte construït per tot l'equip.

- ***Institut Municipal d'Educació***

Gestionar i acompanyar les 95 escoles bressol municipals de la ciutat de Barcelona, així com els 3 espais familiars, demana d'un equip de gent coneixedora de l'etapa de 0 a 3 anys. Un equip de gent format des de la vessant teòrica i la pràctica, que des de la regidoria d'Educació fins les persones tècniques referents, mostri respecte per l'etapa i respecte pels professionals que hi treballen. Que sàpiga donar resposta a les necessitats concretes de la realitat de cada escola, acollint-les i acompanyant-les en el seu camí particular.

Compromís

L'experiència d'anys defensant el valor educatiu dels espais per a la petita infància, reclamant la millora de les condicions en les que s'han de gestionar, ens obliga, de nou, a demanar compromisos concrets als representants municipals, més enllà de la creació de noves places. Les escoles bressol que la ciutat de Barcelona, ciutat educadora, mereix, han de tenir unes condicions òptimes de qualitat que recullin les demandes que durant molts anys, els mestres, famílies, informes i estudis han anat reclamant.

Només així, podrem parlar que Barcelona disposa d'una xarxa de serveis per a la petita infància de qualitat.